

DİSKAR

TÜRKİYE DEVRİMCİ İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU ARAŞTIRMA MERKEZİ

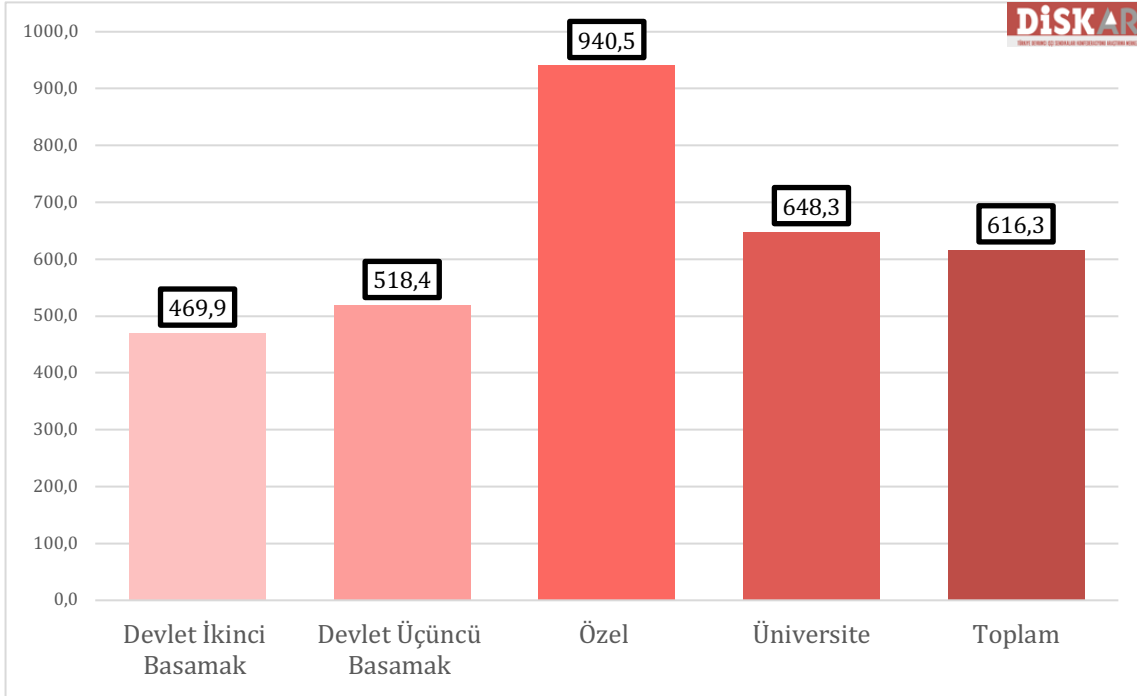
ÖZEL HASTANELERİN SGK'YE YÜKÜ TIRMANIYOR!

ARAŞTIRMA BÜLTENİ KASIM 2024

ÖZEL HASTANELERİN SGK'YE YÜKÜ TIRMANIYOR!

2012'den bu yana SGK'nin hasta başına devlet hastanelerine yaptığı ödeme 4,7 kat artarken, özel hastanelere yaptığı ödeme 9,4 kat arttı!

Grafik 1: SGK Tarafından Sağlık Sunucularına Yapılan Hasta Başına Birim Ödeme Miktarı Artışı (2012-2024) (%)

Kaynak: SGK, Sağlık İstatistikleri. 2024 yılı hesaplamaları Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs ve Haziran aylarını kapsamaktadır. DiSK-AR tarafından hesaplanmıştır. SGK'nin sağlık hizmetleri kapsamında hasta reçetelerine ödediği tutar hesaplamaya dahil değildir.

- SGK'nin sağlık ödemeleri, özel ve kamu hastanelerine göre büyük farklılık gösteriyor.
- **SGK, 2024'ün ilk altı ayında özel hastanelere hasta başına yaklaşık 3 kat daha fazla ödeme yaptı.**
- Özel hastanelere başvuran hasta sayısında ve oranında azalma olmasına rağmen SGK'nin özel hastanelere yaptığı birim ödeme artıyor.
- **SGK'nin özel hastanelerine hasta başına yaptığı ödemenin ortalama ödemeye oranı 2012'de yüzde 105 iken 2024'ün ilk altı ayında yüzde 153 oldu.**

Giriş

Kamuoyunda “yenidoğan çetesi” olarak bilinen skandalın ardından sağlık sisteminde özel hastanelerin yeri ve sağlıkta özelleştirmenin yarattığı insani ve toplumsal facia daha çok tartışılmaya başlandı. DİSK tarafından yapılan değerlendirmede “AKP hükümetleri, sağlığı piyasanın, hastaları da özel hastanelerin insafına terk etmiş durumda. Özel hastaneler de her yolu kullanarak bazen işlerini kitabına uydurarak bazen de açıkça suç işleyerek hem devleti ve SGK’yi soyuyor hem de hastaların ve hasta yakınlarının cebine göz dikiyorlar. Sadece cebine göz dikmekle de kalmayıp “yenidoğan çetesi” örneğinde görüldüğü gibi insani ve toplumsal dramalara da yol açıyorlar” değerlendirmesi yapıldı.¹

Bilindiği gibi SGK’nin gelirlerinin büyük bir kısmı sosyal sigorta ve genel sağlık sigortası primleri ve devlet katkısından oluşuyor. Prim gelirleri çalışanlardan ve çalışanlar adına kesilen sosyal güvenlik katkılarıdır. Bunun yanında sosyal güvenliğe devlet katkısı söz konusudur. Devlet katkısı Anayasal ve yasal (5510 sayılı Yasa) bir zorunluluktur.

Son yıllarda **SGK’nin prim ödemelerinin emeklilik ve sağlık ödemelerini karşılama oranı artarken, bütçeden SGK’ye yapılan devlet katkısı geriliyor.** Bütçe transferler miktarının² hem GSYH’ye oranı hem de bütçeye oranı azalıyor. SGK’ye yapılan bütçe transferlerinin bütçeye oranı 2008’den bu yana yüzde 15-19 bandında seyretti. 2024 bütçe verilerine göre ise 2024 yılında SGK’ye yapılacak bütçe transferlerinin GSYH’nin yüzde 3’ü ve bütçenin yüzde 10,2’si düzeyinde olması öngörülüyor.³ SGK’nin temel giderlerini emekli aylıkları ile sağlık harcamaları oluşturuyor. SGK, devlet ve üniversite hastaneleri yanında özel hastanelerden de hizmet satın alıyor.

SGK’nin sağlık ödemeleri kapsamındaki giderleri kapsamlı ve çeşitlidir.⁴ Sağlık hizmet sunucuları, birinci basamak sağlık hizmetleri, ikinci basamak sağlık hizmetleri ve üçüncü basamak sağlık hizmetlerinden oluşuyor. Her basamak resmi sağlık hizmeti ve özel sağlık hizmeti olarak ayrılıyor. Birinci basamak resmi sağlık hizmeti, toplum sağlığı merkezi, aile sağlığı merkezi, acil sağlık hizmeti birimleri, belediyelere ait polikliniklerden, özel sağlık hizmeti ise evde bakım merkezleri ve özel poliklinikleri kapsıyor. İkinci basamak resmi sağlık hizmeti, eğitim ve araştırma hastanesi olmayan devlet hastaneleri, Sağlık Bakanlığı’na ve kamu kurumlarına ait hastanelerden, özel sağlık hizmeti özel hastaneleri içeriyor. Üçüncü basamak resmi sağlık hizmeti Sağlık Bakanlığı’na bağlı eğitim ve araştırma hastaneleri, devlet ve vakıf üniversitelerinin uygulama ve araştırma hastanelerinden (üniversite), özel sağlık hizmetleri özel hastanelerden oluşuyor. SGK, birinci basamaktaki sağlık hizmetleri için ödeme yapmıyor. SGK’nin sağlık ödemeleri kapsamında ikinci ve üçüncü basamak sağlık hizmetleri yer alıyor.⁵

SGK’nin sağlık ödemeleri, sağlık hizmet sunucularına göre farklılık gösteriyor. SGK’nin farklı sağlık hizmetleri sunucularına (özel, devlet, üniversite) yaptığı sağlık ödemeleri arasında büyük dengesizlik söz konusu.

SGK, devlet ikinci basamak, devlet üçüncü basamak ve üniversite hastaneleriyle karşılaştırıldığında özel hastanelere hasta başına daha fazla sağlık ödemesi yapıyor. **Özel hastanelere başvuran hasta sayısında ve oranında azalma olmasına rağmen SGK’nin özel hastanelere yaptığı birim ödeme artıyor.** Yıllara göre **özel ve devlet hastaneleri arasındaki birim hasta ödemesi farkı açılıyor.** SGK’nin özel hastanelere hasta başına yaptığı ödeme 2012’den 2024’ün ilk altı ayına kadar düzenli

¹ Kamuoyunda “yenidoğan çetesi” olarak bilinen skandala ilişkin DİSK’in değerlendirmesi: <https://disk.org.tr/2024/10/sgk-batmiyor-hortumlaniyor/>

² Bütçe transferleri devlet katkısı, ek ödemeler, faturalı ödemeler, ödeme gücü olmayanların GSS primi ve teşvikler ile varsa kurum açığı karşılığında oluşuyor.

³ DİSK-AR (2024). Avrupa’da ve Türkiye’de Emeklilerin Durumu, <https://arastirma.disk.org.tr/?p=11042> (Erişim: 22 Ekim 2024).

⁴ SGK’nin sağlık hizmetlerini sağlama ve ödeme yöntemleri Sağlık Uygulama Tebliği’nde (SUT) yer almaktadır.

⁵ Resmî Gazete, 25.08.2022, Sayı: 31934 (Mükerrer).

olarak arttı ve ortalama birim ödemeye oranı yüzde 105'ten yüzde 153'e ulaştı. Aynı dönemde SGK tarafından devlet ikinci basamak hastanelerine hasta başına yapılan ödemenin ortalama birim ödemeye oranı yüzde 67,7'den yüzde 53'e düştü.

Bilindiği gibi sağlık ve sosyal güvenlik sistemine yapılan kamu katkıları demagojik bir yaklaşımla "açık", "yük" veya "karadelik" olarak niteleniyor. **Oysa asıl özel hastanelerin SGK'ye yükü artıyor.** Bu araştırmamızda özel hastanelerin SGK'ye giderek artan yükünü ele almak istiyoruz.

Özel Hastanelerin SGK'ye Yükü Artıyor!

2000'li yıllarda "sağlıkta dönüşüm" adı altında yapılan düzenlemeler sonucunda kamu sosyal sigorta kurumları sağlık hizmeti sağlayıcısı olmaktan çıkarıldı. SGK (SSK) ve diğer kamu sağlık sigortalarına ait hastaneler bedelsiz olarak Sağlık Bakanlığı'na devredildi. Sadece SSK hastaneleri değil SSK'ye ait ilaç fabrikası da kapatıldı. Sonuçta SGK tamamıyla sağlık hizmeti satın alır duruma getirildi. SGK, günümüzde sağlık hizmeti sunan çeşitli sağlık kuruluşlarından sigortalılar için sağlık hizmeti satın almaktadır. SGK'nin sağlık hizmeti satın aldığı sağlık kuruluşları şöyle tasnif edilmektedir: devlet ikinci basamak sağlık sunucuları, devlet üçüncü basamak sağlık sunucuları, üniversite hastaneleri ve özel ikinci basamak sağlık sunucuları (bu sağlık sunucularının kapsamı ekte belirtilmektedir).

SGK, Özel Hastanelere Hasta Başına Yaklaşık 3 Kat Daha Fazla Ödeme Yapıyor!

Sosyal güvenlik ve sağlıkta "reform" adı altında yapılan düzenlemeler sonucunda özel hastanelerin sağlık sistemi içindeki payı önemli bir düzeye ulaştı. Özel sağlık sunucularının sağlık sistemindeki yeri çeşitli ölçütlere göre ele alınabilir. Bunlardan biri, hasta müracaat (başvuru) sayısı, özel sağlık kuruluşlarına yapılan toplam ödeme ve başvuran hasta başına SGK tarafından yapılan ortalama ödemedir.

Bu çerçevede özel sağlık sunucuları ile SGK ilişkisi açısından ilginç bir gelişme söz konusu. **SGK kapsamında özel sağlık kuruluşlarına yapılan ödemeler giderek artsa da müracaat sayısı ve müracaat oranı giderek düşmektedir.** 2012 yılında toplam 87,9 milyon olan özel hastane hasta başvuru sayısı 2023 yılında 68,5 milyona gerilemiştir. Aynı dönemde SGK kapsamındaki toplam hasta başvuru sayısı ise 386,7 milyondan 606,7 milyona yükselmiştir.

Özel hastanelere başvuru oranı 2012'de yüzde 23 iken 2023 yılında yüzde 11'e gerilemiştir (Tablo 1). Özel hastanelere başvuru sayısının düşmesinde özel hastanelerin Sağlık Uygulama Tebliğinde (SUT) belirlenen oranların çok üzerinde hatta fahiş fiyatlar uygulamaları önemli bir rol oynuyor olabilir.

Tablo 1: SGK Kapsamında Hasta Başvuruları (Bin) (2012-2023)

 Devlet İkinci Basamak	Devlet Üçüncü Basamak	Özel İkinci Basamak	Üniversite Hastaneleri	Toplam	Özel Başvuru Oranı (%)	
2012	203.135	65.124	87.932	30.592	386.784	23
2013	222.136	73.167	91.386	34.699	421.388	22
2014	242.331	77.548	88.687	38.454	447.020	20
2015	251.887	85.539	90.428	40.589	468.442	19
2016	270.402	96.640	83.995	41.451	492.489	17
2017	279.852	112.462	81.866	44.877	519.058	16

2018	303.204	126.272	81.845	49.009	560.330	15
2019	310.363	133.349	78.044	51.377	573.133	14
2020	182.497	89.712	64.304	35.146	371.659	17
2021	209.716	124.177	70.059	45.113	449.065	16
2022	268.936	162.560	75.617	53.034	560.148	13
2023	299.186	186.303	68.503	52.697	606.689	11

Kaynak: SGK Sağlık İstatistikleri, Haziran 2024. DİSK-AR tarafından hazırlanmıştır.

Toplam hasta başvurusu sayısı içinde hasta sayısı ve oranındaki bu azalmaya rağmen hasta başına SGK tarafından ödenen maliyet hızla artıyor. SGK'nin sağlık istatistikleri, SGK tarafından yapılan sağlık ödemelerinin devlet ikinci basamak, devlet üçüncü basamak, özel hastaneler ve üniversite hastanelerine göre hasta başına birim ödeme dağılımını veriyor. **SGK'nin sağlık sunucularına yaptığı hasta başına birim ödeme tutarı özel hastanelerde daha hızlı artıyor.**

2012'de devlet ikinci basamak hastanelerinde hasta başına birim ödeme 49 TL iken 2024'ün ilk altı ayında 282 TL'ye, devlet üçüncü basamak hastanelerinde 91 TL'den 564 TL'ye, üniversite hastanelerinde ise 180 TL'den 1.341 TL'ye yükseldi. Aynı dönemde SGK'nin özel hastanelere hasta başına birim ödemesi 77 TL'den 801 TL'ye yükseldi.

2024'ün ilk altı ayında SGK, devlet ikinci basamak hastaneleriyle karşılaştırıldığında özel hastanelere hasta başına yaklaşık 3 kat daha fazla ödeme yaptı. 2012-2024 döneminde hasta başına birim ödeme devlet ikinci basamak hastanelerinde yüzde 469, devlet üçüncü basamak hastanelerinde yüzde 518, üniversite hastanelerinde yüzde 648 arttı. **Aynı dönemde SGK'nin özel hastanelere hasta başına birim ödeme artışı yüzde 940 olarak gerçekleşti** (Grafik 1, Tablo 2).

Bir diğer ifadeyle özel hastanelerin SGK kapsamındaki hasta başvuru sayısı düşerken SGK birim hasta ödemesi diğer sağlık sunucularından çok daha yüksek artmış oldu. **SGK, 2024 yılında devlet ikinci basamak hastanelerine hasta başına 282 TL öderken özel hastanelere 801 TL ödemektedir.** Sadece bu veri bile özel hastanelerin SGK üzerindeki yükünü göstermesi açısından çarpıcıdır.

Tablo 2: SGK Tarafından Sağlık Sunucularına Yapılan Hasta Başına Birim Ödeme Artışı (2012-2024) (TL)

	Devlet İkinci Basamak	Devlet Üçüncü Basamak	Özel	Üniversite	Toplam
2012	49,5	91,3	77,0	180,0	73,1
2013	49,7	90,2	79,8	176,7	73,7
2014	50,9	93,1	86,5	180,6	76,4
2015	50,0	94,8	90,2	183,8	77,5
2016	51,4	98,7	100,1	198,0	81,3
2017	52,6	101,4	110,6	208,5	85,8
2018	52,3	104,5	115,2	220,2	87,9
2019	51,9	107,1	126,0	236,2	91,3
2020	71,8	167,4	181,4	358,5	141,0
2021	79,4	193,4	202,6	387,1	161,1
2022	104,0	235,7	267,9	507,5	202,6
2023	183,9	379,3	512,2	880,4	341,5
2024 (ilk 6 ay)	282,0	564,6	801,2	1.347,1	523,6
2012-2024 Artış (Yüzde)	469,9	518,4	940,5	648,3	616,3

Kaynak: SGK, Sağlık İstatistikleri. 2024 yılı hesaplamaları Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs ve Haziran aylarını kapsamaktadır. DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır. SGK'nin sağlık hizmetleri kapsamında hasta reçetelerine ödediği tutar hesaplamaya dahil değildir.

SGK Hasta Başına Özel Hastanelere Her Geçen Yıl Daha Fazla Para Ödüyor

Sağlık hizmet sunucuları (devlet ikinci basamak, devlet üçüncü basamak ve üniversite hastaneleri) arasında **özel hastanelere başvuranların sayısı ve oranı 2012'den itibaren azalırken, SGK'nin özel hastanelere yaptığı birim ödeme artıyor**. 2012 ile 2024'ün ilk altı ayında arasında bu fark hızla açılıyor. 2012'de toplam sağlık hizmet sunucuları arasında özel hastanelere müracaat edenlerin hasta oranı yüzde 22,7 iken, SGK tarafından özel hastanelere yapılan ödemenin toplam SGK ödemesi içindeki payı yüzde 23,9 oranındadır (Tablo 3). Ancak bu eğilim 2012'den itibaren tersi bir biçimde seyrediyor.

Tablo 3: Hastaların Devlet İkinci Basamak Hastanelerine ve Özel Hastanelere Başvuruları ile SGK'nin Yaptığı Ödemelerin Toplam İçindeki Payı (Yüzde) (2012-2024)

Yıl	Hasta Oranı		Ödeme Tutarı	
	Devlet İkinci Basamak	Özel	Devlet İkinci Basamak	Özel
2012	52,5%	22,7%	35,6%	23,9%
2013	52,7%	21,7%	35,6%	23,5%
2014	54,2%	19,8%	36,1%	22,4%
2015	53,8%	19,3%	34,7%	22,5%
2016	54,9%	17,1%	34,7%	21,0%
2017	53,9%	15,8%	33,1%	20,3%
2018	54,1%	14,6%	32,2%	19,1%
2019	54,2%	13,6%	30,8%	18,8%
2020	49,1%	17,3%	25,0%	22,3%
2021	46,7%	15,6%	23,0%	19,6%
2022	48,0%	13,5%	24,7%	17,9%
2023	49,3%	11,3%	26,6%	16,9%
2024	47,4%	10,3%	25,5%	15,7%

Kaynak: SGK, Sağlık İstatistikleri. 2024 yılı hesaplamaları Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs ve Haziran aylarını kapsamaktadır. DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır. Ödeme tutarı KDV hariçtir. SGK'nin sağlık hizmetleri kapsamında hasta reçetelerine ödediği tutar hesaplamaya dahil değildir.

Özel hastanelere başvuran hasta sayısında ve oranında azalma olmasına rağmen SGK'nin özel hastanelere yaptığı birim ödeme artıyor. 2024'ün ilk altı ayında özel hastanelere başvuran hasta oranı yüzde 10 civarına düşmesine rağmen SGK tarafından özel hastanelere yapılan birim ödemenin payı yaklaşık yüzde 16'dır.

Özel hastanelerin SGK'ye yükü artıyor!

SGK'nin sağlık hizmet sunucularına hasta başına yaptığı ödemeler arasında özel hastanelere yapılan hasta başına ödemelerin toplamdaki payı dikkat çekiyor. 2012'de SGK'nin devlet ikinci basamak hastanelerinde hasta başına yaptığı ödeme ortalama hasta başına ödemenin yüzde 67'sini, özel hastanelere yapılan hasta başına ödeme ise ortalama ödemenin yüzde 105'i oranındaydı. **SGK'nin özel hastanelerine hasta başına yaptığı ödemenin ortalama hasta başına ödemeye oranı 2012'den 2024'ün ilk altı ayına kadar düzenli olarak arttı ve ortalamanın yüzde 153'üne ulaştı**. Öte yandan SGK'nin devlet ikinci basamak hastanelerine hasta başına yaptığı ödeme ortalama ödemenin yüzde 67,7'sinden yüzde 53'e düştü (Grafik 2, Tablo 4). Diğer bir ifadeyle **2012'de özel hastaneler yapılan ödeme ortalama ödemenin yaklaşık yüzde 5 üzerindeyken, 2024'te yüzde 53 üzerine çıktı. Devlet ikinci basamak hastaneleri ise ucuzladı**.

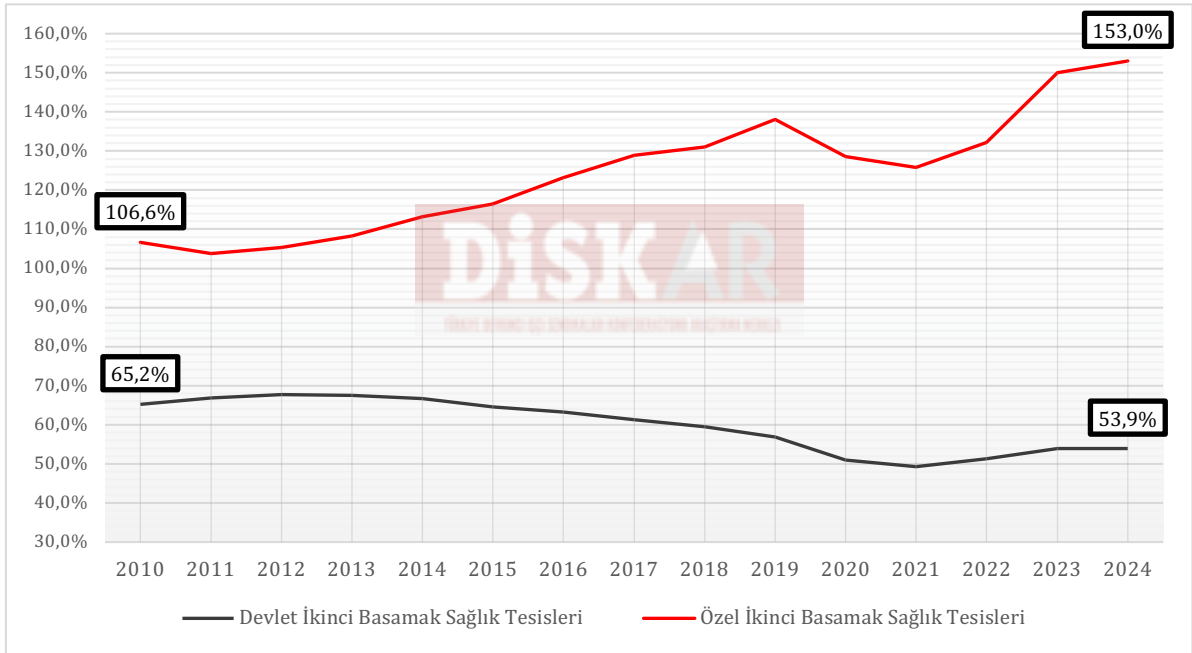
Tablo 4: SGK Tarafından Devlet İkinci Basamak Hastaneleri ile Özel İkinci Basamak Hastanelere Hasta Başına Yapılan Ödemenin Ortalama Ödemeye Oranı (Yüzde) (2010-2024)

DİSKAR	Devlet İkinci Basamak	Özel İkinci Basamak
2010	65,2%	106,6%
2011	66,9%	103,8%
2012	67,7%	105,3%
2013	67,5%	108,3%
2014	66,6%	113,1%
2015	64,5%	116,3%
2016	63,2%	123,1%
2017	61,3%	128,9%
2018	59,4%	131,0%
2019	56,8%	137,9%
2020	50,9%	128,7%
2021	49,3%	125,8%
2022	51,3%	132,3%
2023	53,9%	150,0%
2024	53,9%	153,0%

Kaynak: SGK, Sağlık İstatistikleri. 2024 yılı hesaplamaları Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs ve Haziran aylarını kapsamaktadır. DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır. Ödeme tutarı KDV hariçtir. SGK'nin sağlık hizmetleri kapsamında hasta reçetelerine ödediği tutar hesaplamaya dahil değildir.

SGK'nin devlet ikinci basamak devlet hastaneleri ile özel hastanelere hasta başına yapılan ödemenin ortalama ödemeye oranı arasındaki fark açılıyor. 2024'ün ilk altı ayında SGK özel hastanelere yaptığı ödemenin payı yüzde 153'e yükseldi. Devlet ikinci basamak hastaneleri için yapılan ödemenin payı ise yüzde 53,9'ye düştü (Grafik 2).

Grafik 2: SGK Tarafından Devlet İkinci Basamak Hastaneleri ile Özel Hastanelere Hasta Başına Yapılan Ödemenin Ortalama Ödemeye Oranı (Yüzde) (2010-2024)

Kaynak: Tablo 4'ten hazırlanmıştır.

Sağlık İstatistiklerine İlişkin Tanımlar

Müracaat Sayısı: başvuran hasta sayısıdır

Ortalama Maliyet: müracaat sayısının ödenen faturaya oranıdır

Devlet Hastanesi İkinci Basamak Müracaat Sayısı: Kurumla sözleşmeli eğitim ve araştırma hastanesi olmayan devlet hastaneleri ve dal hastaneleri ile bu hastanelere bağlı semt polikliniklerine, entegre ilçe devlet hastanelerine, Sağlık Bakanlığına bağlı ağız ve diş sağlığı merkezlerine, İstanbul Valiliği Darülaceze Müessesesi Müdürlüğü Hastanesi ve belediyelere ait hastaneler ile kamu kurumlarına ait tıp merkezleri ve dal merkezlerine yapılan müracaat sayılarını ifade etmektedir. Söz konusu istatistik Türkiye kapsamında sunulmaktadır.

Devlet Hastanesi Üçüncü Basamak Müracaat Sayısı: Kurumla sözleşmeli Sağlık Bakanlığına bağlı eğitim ve araştırma hastaneleri ve özel dal eğitim ve araştırma hastaneleri ile bu hastanelere bağlı semt polikliniklerine yapılan müracaat sayılarını ifade etmektedir. Söz konusu istatistik Türkiye kapsamında sunulmaktadır.

Özel Hastane Müracaat Sayısı: Kurumla sözleşmeli Özel Hastaneler Yönetmeliği'ne göre ruhsat almış hastanelere, Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik kapsamında açılan tıp merkezleri ile Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmeliğin geçici ikinci maddesine göre faaliyetlerine devam eden tıp merkezleri ve dal merkezlerine yapılan müracaat sayılarını ifade etmektedir. Söz konusu istatistik Türkiye kapsamında sunulmaktadır.

Üniversite Hastanesi Müracaat Sayısı: Kurumla sözleşmeli vakıf ve devlet üniversite hastaneleri ile bu hastanelere bağlı sağlık uygulama ve araştırma merkezlerine, enstitüler ve semt polikliniklerine, üniversitelerin dış hekimliği fakülteleri hastanelerine yapılan müracaat sayılarını ifade etmektedir. Söz konusu istatistik Türkiye kapsamında sunulmaktadır.

Sağlık ödemeleri: Kurumun 5510 sayılı Kanun kapsamında yaptığı ilaç, tedavi, yolluk, tıbbi malzeme ve optik ödemelerini ifade etmektedir. Söz konusu istatistik Türkiye kapsamında sunulmaktadır.